

tòcton ultra Pirineus, hauria de terminar en *-tz* o *-is*. Allí hi ha marsellès *arjau* (TdF) i oc. mod. *ourjau* (forma que sembla ser deguda simplement a la contaminació del verb *ourjà* 'orsar', que per la seva banda rebria d'*arjau* la seva *-j* anòmala, llgd. d'Agde *určôy*); de l'occità el mot degué passar al francès, on llegim *orgeau* en Rabelais (IV, cap. 19, p. 89), en un text del S. xv de Martellier relatiu al Loire,⁵ i en altres formes *argeau*, *ourgeau*, *ourjault* (Ss. XVI-XVII, citades per Jal). El venecià *arguola*, *rigola*, *ribolla*, que hom s'havia entestat a relligar amb les nostres formes italo-catalanes, i que ha fet córrer tanta tinta,⁷ és en canvi un mot independent sense report etimològic amb el nostre.

És evident que *AĪĀCE havia de donar en català **ajau*. I ara fa 33 anys explicava jo que atret aquest pels nombrosos mots d'origen aràbic o altre, que comencen en *al-*, va convertir-se en *aljau*, pel fenomen que ha dut d'*ametlla* a *almeila*, d'*avenc* a *alvenc*, a *alvançar*, etc., tan corrent en valencià, i gens rar en els altres parlars catalans (*almosta* < *amosta* < AMBIBOSTA, *almirall* < àr. *amir*, *alforrar* = cast. *aborrar*); i acabava dient que el canvi de *al-* en *ar-* és també dels més corrents: *argeps* i *arjub* són variants molt esteses de *algeps* i *aljub*, i els corrents *arcova* i *arcavot* (per *alc-*) són vulgaríssims.

Sense desvirtuar aquesta explicació, que en gran part ha de restar vàlida, ja fa temps que he anat reconeixent que sobretot en la segona meitat (la *r* en lloc de *l*) això és comptar massa amb l'acció d'una tendència merament vulgar, local i moderna. Majorment si tenim en compte el mot que significa 'arjau' en àrab, i que ens consta com a usual en l'àrab dels nostres climes; car el nostre mateix *RMa*. tradueix *gubernaculum* per l'àrab *raġl* (p. 410): es tracta d'una denominació de palès caràcter aràbic legítim, car en el fons no és diferent del mot *riġl*, *raġl*, que designa la 'cama' i el 'peu' en l'àrab comú (arrel comuna amb la del mot que significa 'home'): és ben comprensible la comparació del timó de l'embarcació o de la seva barra amb la cama o peu amb què camina un ésser animat; més ens hi acostem encara advertint que el plural de *raġl* «gubernaculum» consta com *'arġul* en el mateix *RMa.*, i que tots els mots en *-ġl* de l'àrab clàssic es pronunciaven en vulgar intercalant una *a* (o altra vocal, però això és en combinacions fòniques diferents) entre les dues consonants finals: doncs, deien vulgarment *raġāl*, plural *'arġul*. En conclusió, al costat del regular i purament romànic **ajau* degueren sorgir popularment, i amb caràcter esporàdic, variants *aljau* i *arjau* per aquells fenòmens de vulgarisme fonètic que jo veia en acció, però si aquestes formes es propagaren i es van consolidar i generalitzar, fou gràcies a la influència del mot aràbic sinònim. I alhora és segurament per la influència de l'àr. *raġāl* que s'explicarà la *e* anòmala del mall. i eiv. *argeu*; resta a estudiar per part dels especialistes fins a quin punt en el maltès *gelu* (que deu ser *ġelu*, mot d'aspecte no aràbic i absent dels dicc. maltesos, puristes com solen ser-ho els dicc.) hi ha contribució del mot català i de

la forma purament aràbiga. Aquesta influència pot haver estat en acció també en algun altre dels detalls fonètics que he assenyalat en les formes romàniques.

¹ Tot i que sigui tan coneguda la tendència palatal de la *á* mallorquina, que faig responsable d'això en *EntreDLle.* I, 95, i III, 192 n. 24. En tot cas és clar que no hi té res a veure el jònic i homèric *οἰηξ* (amb *η* conforme amb la fonètica dialectal del grec arcaic). És sabut que en la pronúncia felanitxera la tendència palatal, general en mallorquí, ateny el grau màxim, que ja no és *é* ultraoberta sinó una mera *ê*, però és perquè el felanitxer avança en el seu sistema fonètic totes les vocals de la sèrie anterior: la *a* s'hi torna *ê*, però la *ê* s'hi torna *é*, etc. El felanitxer *arjêu* com les formes de la rodalia de Ciutat i les d'Eivissa demanen, doncs, a l'uníson una pronúncia primera *arjêu*, amb una *e* homòloga de la de *preu*, *deu* '10', etc.—² Espt. jònio-àtic; amb sufixació diferent, *οἰητοῦ*, en altres dialectes del grec antic, veg. Pok., *IEW*, 298.9.—³ Aquesta forma i alguna altra de les variants italianes, amb la seva *cc*, podria derivar-se més aviat del diminutiu grec *ολάτιον*, com ho fa Rohlf's (*DizDialCal.*). Però no sols el sicilià, el genovès i el català postulen inequívocament *-ACEM* sinó que cal atendre a la possibilitat que d'altres o totes resultin d'una refecció analògica partint del plural *agiaci* i formes anàlogues, amb adaptació de *agiaci* al sufix italià tan corrent *-accio*, car *-ci-* originari dóna *-zz-* (= *ts*) en el Sud d'Itàlia, i al napol. mod. *jaccio* replica encara *giace* en napolità antic (Salvioni, *I. c.* XLIII, 635). Notem també que en el toscà de la Versilia es diu encara *diacio* junt amb *diaccio*, que potser per això Pieri (*ZRPh.* XXVIII, 180), etimologitza malament.—⁴ *Asjasju* (que representa aquesta pronúncia) és la forma que imprimeix Ciuffo, en el *CongrLICat.*, p. 179; *ajaja* <?> (*BDC* XII, 2).—⁵ *R. I. L.* XI, 1150; XLX, 733-4; Guarnerio, *ibid.* XLVIII, 601; M-Lübke, *REW*, 6048b.—⁶ Sainéan, *La Langue de Rab.* I, 100.—⁷ Skok, *ZRPh.* XLVIII, 406; LIV, 1934, 192, 214, 481; Maver, *VRom.* v, 222-3; Deanović, *ARom.* XXI, 275; Kahane, *ARom.* XXII, 568; el gr. mod. *lagudéra* (*laguliera*, *lagujéra*) estudiat per aquest, potser més que d'*aguġlia* ve del venec. ant. *argudola*, variant d'aquell grup. Res d'això no té relació amb *arjau*.

Arjub, V. *aljub* *Arjula*, *arjular* (?), per ventura mal llegit o altrament deturpat per *ajuda*, *ajudar*, o *adjuva*, *adjuvar*, en el sentit de 'donar una lavativa' (?) *Arlequi*, *arlequinada*, V. *arlot* (AL-LOT) *Arles*, veg. el que en dic a propòsit d'*ara* f. (el que diu aquí *AlcM* és una indefensable i estranya idea etimològica).

Arlot, *arloteria*, V. *alot* *Arma* I, V. *anima*

ARMA, del ll. ARMA n. pl. (genitiu ARMORUM) id.

□ 1.ª doc.: orígens.

«Salvant los frares d'armes» en doc. dels templers, de l'any 1181 (Miret, *TemplersH*, 542). I d'ús molt